

Tēzes virsraksts. Par vienlīdzīgu darba samaksu vīriešiem un sievietēm.

Tēze. Vienlīdzīgas darba samaksas princips vīriešiem un sievietēm par tādu pašu vai vienādas vērtības darbu nav ierobežots tikai ar tiem gadījumiem, kad vīrieši un sievietes vienlaikus veic tādu pašu vai vienādas vērtības darbu pie tā paša darba devēja.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Civillietu departamenta

2007.gada 14. februāra

SPRIEDUMS

Lietā Nr. SKC – 67

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators O.Druks-Jaunzemis,

senatore E.Vernuša,

senatore M.Zāģere,

pieņemoties advokātam E.K.,

atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu sakarā ar prasītājas V.Č. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2006.gada 25.septembra spriedumu V.Č. prasībā pret a/s „[.]” par darba samaksas starpības un atlīdzības par morālo kaitējumu piedziņu.

Noklausījis senatora O.Druka-Jaunzemja ziņojumu, prasītājas V.Č. pārstāvja advokāta E.K. paskaidrojumu, ka tiesas spriedums atceļams, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

k o n s t a t ē j a

V.Č. cēlusi prasību pret a/s „[.]” par darba samaksas starpības un atlīdzības par morālo kaitējumu piedziņu.

Prasības pieteikumā V.Č. norādījusi, ka pēc 2004.gada 24.maijā noslēgtā darba līguma ar a/s „[.]” viņa pildījusi sabiedrisko attiecību dienesta vadītājas amata pienākumus. Laikā līdz 2004.gada 24.augustam viņai bijusi noteikta darba alga Ls 650 mēnesī, bet pēc tam Ls 700. Pēc darba devēja iniciatīvas paplašināti viņas darba pienākumi un mainīts amata nosaukums – tas kļuvis mārketinga un sabiedrisko attiecību dienests. Pušu darba attiecības uz savstarpējās vienošanās pamata izbeigtas 2006.gada 17.februārī. Neilgi pirms darba tiesisko attiecību pārtraukšanas viņai kļuvis zināms, ka

E.Z., kurš vadījis dienestu pirms viņas un faktiski veicis tādu pašu darbu, saņēmis Ls 800 mēnesī.

Pēc V.Č. ieskata, nosakot un izmaksājot par tādu pašu darbu viņai mazāku darba samaksu nekā E.Z., pret viņu – V.Č. – ir pārkāpts vienlīdzīgas darba samaksa princips, notikusi diskriminācija atkarībā no dzimuma un pārkāpts atšķirīgas attieksmes aizliegumu.

Sakarā ar to V.Č., pamatodamās uz Darba likuma 29.panta astoto daļu, 60., 129.pantu, lūgusi piedzīt no a/s „[..]” Ls 2 095 darba samaksas starpību par nostrādāto laiku un Ls 2 000 par nodarīto morālo kaitējumu.

Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesa ar 2006.gada 17.jūnija spriedumu prasību noraidījusi.

Izskatījusi lietu sakarā ar V.Č. apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2006.gada 25.septembra spriedumu prasību arī noraidījusi.

Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka V.Č. un E.Z. a/s „[..]” ieņēmuši vienu un to pašu amatu dažādos laika periodos. V.Č. atalgojums bijis par Ls 100 mēnesī mazāks nekā E.Z..

Izvērtējot pierādījumus lietā, tiesa secinājusi, ka a/s „[..]” atbilstoši Darba likuma 29.panta trešajai daļai pierādījusi, ka atšķirīgas attieksmes pamatā ir objektīvi apstākļi, kas nav saistīti ar darbinieka dzimumu. Darbiniekiem darba tiesisko attiecību pastāvēšanas laikā bijis atšķirīgs veicamo darbu apjoms, kas apliecināts ar liecinieku liecībām. E.Z. darba tiesisko attiecību pastāvēšanas laikā izstrādājis firmas attīstības projektus, viņa veiktais darbs bijis nozīmīgāks. V.Č. pienākums bijis šīs stratēģijas iestrādes tikai uzturēt un attīstīt tālāk. Bez tam V.Č. pēc viņas lūguma amata pienākumu izpildē palīdzējis asistents.

Tiesa atzinusi, ka pie šādiem apstākļiem nevar atzīt, ka V.Č. un E.Z. veikuši vienādas vērtības darbu Darba likuma 60.panta pirmās daļas izpratnē.

Spriedumā tiesa secinājusi, ka darba līguma pastāvēšanas laikā V.Č. līgumu nav apstrīdējusi, kas nozīmē, ka noteiktā darba alga viņu apmierinājusi. Pēc tiesas ieskata, atšķirīgas attieksmes konstatēšanai ir nepieciešams, lai personas, kuru atalgojums un izpildāmais darbs tiek salīdzināts, darba tiesiskajās attiecībās ar darba devēju atrastos vienā laika periodā.

Līdz ar to tiesa atzinusi, ka, tā kā darba attiecību pastāvēšanas laikā prasība izbeigt atšķirīgo attieksmi nav celta, nav pamata uzskatīt, ka V.Č. šajā laikā atšķirīgas attieksmes dēļ cietusi morālo pazemojumu. Tādējādi prasību par morālā kaitējuma atlīdzību un par darba samaksas starpības piedziņu tiesa noraidījusi.

Par šo tiesas spriedumu V.Č. iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūgusi spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai.

Kasatore sūdzībā norādījusi, ka apelācijas instances tiesa, neievērojot Civilprocesa likuma 97.panta pirmo daļu, nav vispusīgi, pilnīgi un objektīvi novērtējusi visus apstākļus, ka V.Č. ieviesusi vairākus jaunus pasākumus uzņēmuma sabiedrisko attiecību un mārketinga jomā, ko apstiprināja viņas pieaicinātie liecinieki. Tiesa nav motivējusi, kāpēc pasākumu ieviešana ir nozīmīgāks darbs uzņēmumā, nekā šo pasākumu uzturēšana un tālāka attīstīšana. Tiesa nav vērtējusi rakstveida pierādījumus, no kuriem izriet, ka V.Č. veiktais darba apjoms bijis ievērojami lielāks salīdzinājumā ar E.Z. veikto.

Pēc kasatores ieskata, tiesa nepareizi iztulkojusi un piemērojusi Darba likuma 29., 60.pantu, nav pamatots tiesas secinājums, ka atsevišķas štata vietas – asistenta – neesamība laikā, kad amata pienākumus izpildījis E.Z., ir būtisks kritērijs tam, ka viņš un V.Č. nav veikuši tādu pašu vai vienādas vērtības darbu. E.Z. un V.Č. ieņēmuši vienu un to pašu amatu, kas ir pamats faktiskam pieņemumam, ka viņi veikuši tādu pašu vai vismaz vienādas vērtības darbu, un darba devējam ir pienākums ar pārliecinošiem un pietiekamiem pierādījumiem pierādīt pretējo.

Tāpat, pēc kasatores ieskata, nav juridiskas nozīmes tiesas norādei spriedumā, ka V.Č. darba tiesisko attiecību pastāvēšanas laikā nav cēlusi tiesā prasību par atšķirīgas attieksmes izbeigšanu, nav apstrīdējusi darba līgumu.

Atsaucoties uz Eiropas kopienas dibināšanas līguma 141.pantu un 1975.gada 10.februāra Padomes direktīvu 75/117/EEK „Par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu, ievērojot principu par vienlīdzīgu atalgojumu vīriešiem un sievietēm”, kā arī Eiropas Kopienu tiesas 1980.gada 27.marta spriedumu lietā Nr.129/79, kasatore norādījusi, ka vienlīdzīgas darba samaksas princips vīriešiem un sievietēm par tādu pašu vai vienādas vērtības darbu nav ierobežots tikai ar tiem gadījumiem, kad vīrieši un sievietes vienlaikus veic tādu pašu vai vienādas vērtības darbu pie tā paša darba devēja. Sakarā ar to nav pamatots tiesas secinājums, ka atšķirīgas attieksmes konstatēšanai nepieciešams, lai personas, kuru atalgojums un izpildāmais darbs tiek salīdzināts, darba tiesiskajās attiecībās ar darba devēju atrastos vienlaikus.

Pārbaudījis sprieduma likumību un apsvēris kasācijas sūdzībā norādītos argumentus, Senāts u z s k a t a , ka sūdzība ir apmierināma.

Lietas izskatīšanas robežas apelācijas instances tiesā nosaka prasības pieteikums, pirmās instances tiesas spriedums un apelācijas sūdzība.

V.Č., ceļot prasību, atsaukusies uz Eiropas Kopienu tiesas 1980.gada 27.marta spriedumu (lieta Nr.129/79), kurš pieņemts pēc Londonas apelācijas instances tiesas

līguma taisīt prejudiciālu nolēmumu, kā interpretēt Eiropas kopienas dibināšanas līguma 119.pantu (tagad 141.pantu) un Padomes 1975.gada 10.februāra Direktīvas Nr. 75/117/EEK pirmo pantu par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu, ievērojot principu par vienlīdzīgu atalgojumu vīriešiem un sievietēm.

Eiropas Kopienas tiesas nolēmumā, uz kuru atsaukusies V.Č., tiesa nospriedusi, ka Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 119.[141.] pantā ietvertais princips, ka vīriešiem un sievietēm vajadzētu saņemt vienādu atalgojumu par tādu pašu darbu, neaprobežojas ar situācijām, kurās vīrieši un sievietes vienlaicīgi veic tādu pašu darbu pie tā paša darba devēja. Vienāda atalgojuma princips, kas ietverts 119.[141.]pantā, ir attiecināms uz gadījumu, kad ir konstatēts, ka, ņemot vērā sievietes darbu, viņa ir saņēmusi zemāku atalgojumu nekā vīrietis, kurš pie darba devēja ir veicis tādu pašu darbu pirms sievietes nodarbinātības perioda.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 5.panta sesto daļu, piemērojot tiesību normas, tiesa ņem vērā judikatūru.

Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 220.pantā (bijušais 164.pants) noteikts, ka tiesa nodrošina tiesiskumu šā līguma interpretēšanā un piemērošanā. Tādējādi ar iepriekšminēto līgumu Eiropas Kopienas tiesai ir piešķirtas tiesības nodrošināt vienveidīgu praksi tiesību normu piemērošanā.

Apelācijas instances tiesa, izvērtējot lietas apstākļus, šajā gadījumā nav ievērojusi Civilprocesa likuma 5.panta sesto daļu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, un kas atbilstoši šī likuma 452.panta otrai daļai ir pamats sprieduma atcelšanai. Līdz ar to nav nozīmes izvērtēt citus sūdzībā norādītos argumentus.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2006.gada 25.septembra spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators *(paraksts)* O.Druks-Jaunzemis

senatore *(paraksts)* E.Vernuša

senatore *(paraksts)* M.Zāģere

NORAKSTS PAREIZS

Senators

O.Druks-Jaunzemis